

בינ"ו ליקבה"ו

גיליון שבועי

אור צדיקים ישמח

דברים מחזקים ומשמחים
מאור תורתם ומעשיהם של הצדיקים
מאת הרב יוסף חיים דאבדא שליט"א
נתיבות

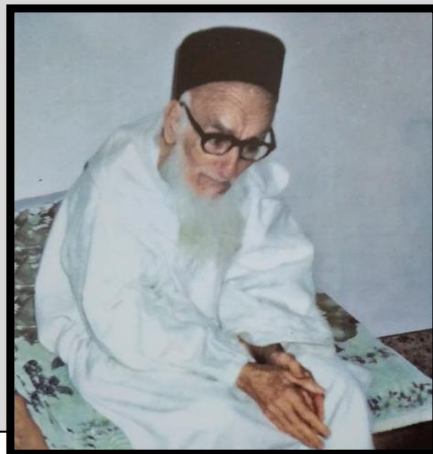
גיליון מס' 57

יום שישי ז' אב תשפ"ה

ערב שבת קודש

פרשת דברים

נושא השיעור: חשיבות זכירת השכר והעונש
הילולא דצדיקא: רבי יוסף ביטון זיע"א

בשורה טובה

בעזרת ה' יתקיים שיעור תורה בימים שני

ורביעי בין השעות 11:00-13:00

בבית מדרש "דברי מאיר" שע"י ביהכ"נ

"ושכנתי בתוכם" רח' הרמב"ם (מול קופ"ח)

נתיבות

ובשעה 13:10 תפילת מנחה

כולם מוזמנים

לכל ענייני הגיליון ניתן ליצור קשר בטל' 053-315-49-88

כל תרומה תתקבל בברכה

ניתן לקבל את הגיליון כל שבוע במייל, ע"י שליחת בקשה

לכתובת: a0533154988@gamil.com

"רב לכם סב את ההר הזה פנו לכם צפנה" (בפרשתנו ב, ג).

א. זכירת השכר והעונש נותנת כח לקיום התורה

פירש הרב הקדוש רבי אברהם ביתאן זיע"א בספרו הטהור "שמו אברהם", ההר הוא יצר הרע כמו שאמרו רז"ל במסכת סוכה (נב ע"א) שלעתיד לבוא היצר הרע נדמה לצדיקים כהר. ומשה רבינו ע"ה מוכיח את ישראל ואומר להם רב לכם לשוב את ההר הזה שהוא יצר הרע ולשמוע בקולו, פנו לכם צפונה, תזכרו את העונשים הצפונים וצפויים לאדם על מעשיו הרעים. ומאידך את השכר הגדול הצפון בעולם הבא לצדיקים עושי רצונו כמ"ש (תהלים לא, כ) "מה רוב טובך אשר צפנת ליראיך".

ויש להרחיב את דבריו, כי הנה לפעמים האדם מסתובב סביב יצרו הרע, דהיינו שלפעמים עומד בניסיון ולפעמים אינו עומד בניסיון, וכך חוזר חלילה, והעצה היא שייתן אל לבו את תוצאות החטאים וההתרשלות מקיום המצוות, דהיינו מלבד עונשי העולם הבא אשר מהם ראוי לירא מאד בלי ספק, עוד זאת ייתן אל לבו שכל ייסורים וחוסר הצלחה שהם מנת חלקו בעוה"ז הם בסיבת חטאיו¹, כי אין ייסורים ללא עוון, ואיך יוסיף סיבה לייסורים נוספים. ומאידך ייתן אל לבו את שכר המצוות ופריים כבר בעולם הזה, ויחשוב על איזה דבר שהוא רוצה וצריך בו ישועה והצלחה, ויאמין שע"י עמדו בניסיון בוודאי יגיע תועלת גם לאותו עניין².

כעין מה שידוע בשם הגה"ק רבינו אהרן ראטה זיע"א בעל ספר "שומר אמונים" ועוד, שכשאדם הולך ברחוב ונזדמן לפניו הסתכלות אסורה ומתגבר על יצרו ועוצם עיניו מראות ברע ואינו מסתכל, אז הוא שעת רצון בשמים וכל מה שהאדם

¹ ואף שכל מה שעושה ה' לטובה הוא עושה, הדבר דומה למכשיר הווז שמכוון את האדם למקום חפצו, וכאשר אדם לא שומע בקולו וטועה בדרך, אז המכשיר מחשב מסלול מחדש ומוליכו שוב פעם למחוז חפצו אבל עתה הוא הולך הדרך. כך החוטא וסר מדרך הישר, הקב"ה מכווין אותו שוב פעם לתכליתו האמתית והטובה, אלא שעכשיו הוא הולך הדרך ונהייתה קשה יותר. ה' יצילנו משגיאות.

² ונראה שבניסיון לעבור עבירה בקום עשה יחשוב על העונש, ובניסיון לבטל מצוה בשב ואל תעשה יחשוב על השכר שיקבל בקיום המצווה.

אור צדיקים ישמח

ההוא יתפלל אז ויבקש מאת השי"ת סגולה שתפלתו תתקבל לרצון, (קדושת עינים מ' תשע"ז, ח"א פ"ה אות ריא, בשם הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א ששמע מפה קדשו). כך בכל ניסיון שאדם עומד בו, יזכור ויאמין שזה יועיל לו לקרב את הישועה שהוא צריך לה בכל נושא ועניין.

ועל רבינו הקדוש **רבי נחמן מברסלב** זיע"א מסופר בספר שיחות הר"ן (אות רחצ): פעם אחת בא לפניו בערב יום הכפורים איש אחד מאנשיו שנחלש באותן הימים, וספר לפניו צערו וחולשתו. ועמד שם עוד אחד מאותו העיר של זה האיש הנ"ל, שהיה אוהבו, ואמר לפני רבנו ז"ל שחולאתו הכבידה עליו בשביל שהלך היום למקוה לטבול. ענה רבנו זכרוננו לברכה ואמר: למה אתם תולים הכבדת החולאת במצוות, טוב וראוי יותר שתתלו בעברות. ע"כ.

הרי לנו שצריך האדם לתלות את הייסורים שלו בעוונותיו אף כשנראה שיש להם סיבה טבעית. ואין לתלותם במצוות אף שע"פ הטבע נראה שניזק מהמצווה, שממצווה יוצא רק טוב ולא חלילה דבר רע.

וכן כשידע האדם את מתן שכרם של המצוות וכל המעלות שזוכים להם ע"י כל מצוה והתרחקות מעבירה, זה יעזור לו מאד להתחזק בעשיית המצוות כראוי ולעמוד בניסיונות, וכמו שמובא בספר הק' "חיי מוהר"ן" (אות שעט), על רבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב זיע"א, שכידוע חיבר את הספר הקדוש "ספר המידות" שבו מפורט מה זוכים ע"י כל מצוה ומצוה לפי עניינה, ולהיפך מה מפסידים חלילה ע"י כל עבירה ומידה רעה לפי סוגה. וכשראה פעם רבינו את הספר בידי תלמידו הרה"ק רבי נפתלי זיע"א, התבטא ואמר על ספרו: 'אהובי ורעי המסור, זה עשה אותי ליהודי'. הינו שעל ידי אלו הדברים הנאמרים בספר המידות על כל מדה ומדה, על ידי זה התגבר לשבר כל מדה ומדה עד שזכה למה שזכה.

וזה בעצם דברי רז"ל במסכת אבות (פ"ב מ"א) 'והוי מחשה הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה'.

ב. ע"י האמונה שמעבירה לא ירוויח וממצווה רק ירויח – יבוא לקיום כל התורה

והנה מובא בגמרא **מסכת מכות** (כד ע"א): בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר "וצדיק באמונתו יחיה". כלומר שמפני ירידת הדורות היו נביאי ישראל בכל דור ודור כוללים את התורה בכמה כללים כדי שעל ידי שאדם ישקוד עליהם, יבוא על ידם לקיים את כל התורה כלה. עד דורו של חבקוק שירדו הדורות כל כך עד שהיה צריך חבקוק לכלול את כל התורה כולה בכלל אחד ויחיד, ומה הוא הכלל: אמונה, שעל ידה יבא האדם לקיום כל התורה (כך פירש המהרש"א שם בדף כג ע"ב, בשם בעל העיקרים).

וראוי להתבונן כיצד ע"י האמונה יגיע האדם לקיים את כל מצוות ה'. ויש לומר בס"ד, דהנה היצר כשמפתה לאדם לעבור עבירה או להתרשל מקיום מצוה, הוא מראה לו את התועלת וההנאה שיהיה לו בזה, ועל ידי כך מסיתו לעזוב מקור מים חיים, כך הוא בכל ניסיון גדול וקטון.

והנה אם האדם מחזק עצמו תמיד באמונה שלימה בו יתברך ויודע נאמנה שלא יצא לו שום ריוח והנאה מעוברו על רצון ה' (ואפילו בעולם הזה) יותר מאשר יקיים רצון ה'³, שה' יתברך הוא מלך העולם והמשגיח בהשגחה פרטית בכל עת ורגע והוא לא ימנע טוב להולכים בתמים, ודאי. וכן לא יתכן שיגרם לו איזה הפסד בשומרו דרך ה'⁴, אלא רק ריוח, הנה אדם זה לא ישעה לדברי היצר כלל כי לבו נכון ובטוח באלוהיו. וכדברי המדרש רבה (ספר דברים פרשה ד אות ה) 'אמר הקב"ה שמעו לי שאין אדם שומע לי ומפסיד'. ומובן היטב כי על ידי אמונה זו יגיע האדם לקיים את כל מצוות ה' כראוי.

³ ידועה אמרתו של הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זיע"א שכל מה שאדם נהנה באיסור זה נלקח לו מההנאות שהיו צריכים להגיע אליו בהיתר (מלבד העונש כמובן).

⁴ רבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב זיע"א אמר (שיחות הר"ן קב) שאף שפחד מקצר ימיו של אדם, אבל פחד בענייני יראת שמים הוא להיפך מאריך ימי האדם כמ"ש משלי (י, כז) "יראת ה' תוסיף ימים".

ג. עיקר העבודה היא ע"י יראת העונש

ומי שלומד חס ושלום בספרי המחקרים והפילוסופים נכנס בלבו ספקות וכפירות. כי כל אדם נולד עם רשעות כי טבע כל אדם נמשך אחר רשעות הינו אחר תאוות רעות של עולם הזה רחמנא לצלן. רק מחמת יראת העונש הוא שובר תאוותיו ונכנס בדרכי ה'. אבל כשלומד באותן הספרים של חקירות חס ושלום אזי מוצא לעצמו ספקות וכפירות שהם סיוע לרשעות שלו שיש בו בטבעו. ועל כן אין אנו מוצאים כלל שיהיה איזה אדם נעשה איש כשר וירא ה' על ידי ספרי המחקרים, אף על פי שנמצא בדבריהם איזה דברים ממידות טובות וכיוצא, אף על פי כן הכל הבל כי הפסד מרובה משכרם, כי הם מבלבלים דעת האדם מאד. וכו'. ואף שבזוהר הקדוש הוא (בראשית יא ע"ב) מגנה יראת העונש, כבר מבואר על זה תרוצים בספרי מוסר כי באמת עיקר עבודת ה' היא רק על ידי יראת העונש כנ"ל. ע"כ.

ולא יחשוב אדם כי יראת העונש היא מגונה, אלא ידע כי היא נצרכת מאד, וכמו שבאר רבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב זיע"א, כמובא בשמו בספר הק' "שיחות הר"ן" (אות ה): היה מגנה מאד את ספרי המחקרים והפילוסופים, וכו', ואמר: אשרי מי שאינו יודע כלל מספריהם רק הולך בתמימות ויש לו יראת העונש כי עיקר העבודה בתחילה היא רק מחמת יראת העונש ובלי יראת העונש אי אפשר להתחיל כלל בעבודת ה'. ואפילו צדיקים צריכים גם כן יראה כי עובדי מאהבה הם מועטים מאד מאד, ועיקר הוא יראת העונש. כי היראה עלאה בגין דהוא רב ושליט וכו' הינו יראת הרוממות לאו כל אדם זוכה לזאת היראה אבל עיקר העבודה הוא רק על ידי יראת העונש אצל רב בני אדם.

וידוע מה שאמר הגה"ק רבינו יעקב ישראל קנייבסקי זיע"א הסטייפלר, שצריך להחדיר הרבה בילדים את האמונה בשכר ועונש שזה חשוב מאד כדי שיגדלו יראי ה'.

אור צדיקים ישמח

וכתב הגה"ק רבינו שלום משאש זיע"א (בהסכמתו לספר "פי חכמים") על אחד מרבותיו הרה"ק רבי מאיר טולידאנו זיע"א ממכנאס מח"ס "מאיר עינים", וזה לשונו: לימד תלמידים הרבה בישיבה קטנה, ואני הצעיר אחד מהם. והיה מלעיט את התלמידים בדברי מוסר ותוכחת גדולה, מעונשי גיהנם וכיוצא עד שהיינו כקדירה רותחת, אשריו ואשרי חלקו. ע"כ.

ובספרו "צבא ימי" (אות ה עמ' 16) כתב עוד על לימודו אצל רבו הנ"ל: ובימי אלול קול תורה נשמע בישיבה בינתיים עד שיגיע הרב, אחד לומד מקרא ואחד זוהר, ובערב לומדים בכנופיא י"ח פרקי משנה, באופן שהיתה חרדה גדולה בישיבה ורגש גדול, והרב נותן דברי מוסר ומשבר לבבות, וכל גיהנם ואשו הגדולה פתוחה תוך הישיבה, והרב תמיד מכניס יראה ופחד בלב התלמידים, ובודאי דזה נשרש בתלמידים גם אחרי גדלם. ע"כ.

סיפר רבנו הגדול מרן רבי עובדיה יוסף זיע"א בזה הלשון: כשהיינו בשוויץ במסיבה לכבוד הרב הראשי של שוויץ במלאת לו שמונים שנה, נסעתי עם הרב משאש ועוד כמה רבנים גדולים, עמד "שר החינוך" – חסר החינוך של מדינת ישראל, ואמר וכי אפשר ללמד את דורנו שכר ועונש? צריך לחנך על פי תרבות ותרבות ותרבוש... והכל צריך להיות רק בהגיון.

הרב משאש הפסיק אותו באמצע דבריו, לקח את המטה בידו, כמו המטה של משה רבנו... הכה על השולחן ושאל אותו: אתה מאמין בכלל בשכר ובעונש? והלה לא ענה לו.

לפחות יאמר אני מאמין אך אי אפשר לחנך כך, הוא אפילו לא תירץ עצמו כן, כי באמת אינו מאמין בכך, והתלמידים המסכנים – "אם רבי לא שנאה, רבי יחייא מנין לו" להבדיל.

לכן לא פלא שאם הם מתאכזבים מאיזו "תאוה", יורים לעצמם כדור בראש וחושבים שהעסק נגמר. אם היתה להם אמונה בשכר ובעונש, שהקב"ה מעניש את הרשעים, ומי שרוצח אוי לו ואוי לנפשו, והשולח יד בנפשו גרוע יותר מרוצח, לא היו מגיעים לכך. (קובץ המשביר, ח"ב עמ' קמו).

ד. האם מותר לעבוד את ה' בשביל השכר?

ואם תשאל איך מותר לעסוק בתורה ובמצוות בשביל השכר, על זאת נשיב ונאמר כי מובא בגמרא מסכת פסחים (דף נ ע"ב), אמר רב יהודה אמר רב, לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. והקשו התוספות שם (ד"ה וכאן) שהרי מובא בגמרא מסכת ברכות (דף יז ע"א) דכל העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא.

הגה"ק רבי ישראל משה דושינסקיא זיע"א גאב"ד העדה החרדית בעיה"ק ירושלים תובב"א, תירץ זאת בספרו הק' "תורת מהרי"ם" (בפרשתנו), שמי שלומד תמיד רק בשביל השכר וזה כל כוונתו, עליו נאמר נוח לו שלא נברא. אבל מי שרצונו ללמוד לשמה, ורק מפני שיש לו עיכובים ומניעות מצד יצר הרע, ואינו יכול להתגבר עליהם אלא על ידי שיתכוון לשם שכר, בזה מותר לו ללמוד שלא לשמה, כי מתוך כך יבוא לבסוף ללמוד לשמה.

ובזה פירש הרב את הפסוק הנזכר בראש דברנו, "רב לכם סוב את ההר הזה פנו לכם צפונה" כלומר, אם רב לכם וקשה עליכם להסב את פניכם מיצר הרע הנקרא הר, אזי העצה היא שתפנו לבכם לשכר הצפון לצדיקים, ותצפינו מיצר הרע את כוונתכם הפנימית שרצונכם ללמוד תרה לשמה. ובזה תוכלו ללמוד תורה ואח"כ תזכו גם להגיע לדרגת לשמה.

ובדומה לזה פירש הגה"ק רבי יהודה מועלם זיע"א מראשי ישיבת "פורת יוסף", בספרו הק' "דרש יהודה" (בפרשתנו), שכשהקב"ה רואה שאדם לא עוצר כח

להילחם נגד יצרו הרע, אזי הוא מעורר אותו ברחמיו ואומר לו 'רב לכם טוב את ההר הזה' מספיק לך להסתובב ולהקיף את יצר הרע שנקרא הר, 'פנו לכם צפונה' אם לא תוכל לעשות מאהבה לפחות תסתכל על השכר הצפון לצדיקים ותחזור בתשובה בשביל זה.

הרבי הקדוש **רבי משולם פיבוש מקרעמניץ** זיע"א בספרו הק' "משנת חכמים"⁵ באר את דברי המשנה באבות (פ"ב משנה ד) "עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו", עשה את רצון ה' אף שלא לשמה אלא כרצונך בשביל לקבל פרס, בשביל שע"י זה תזכה שהקב"ה יעשה את הרצון שלך להיות כרצונו ממש דהיינו שיהיו מעשיך לשם שמים.

וראיתי פירוש יפה להגה"ק **רבי יוסף בן וואליד** זיע"א בספרו הק' "שמו יוסף" (נזיר כג ע"ב), מדוע ע"י שאדם לומד שלא לשמה יבוא ע"י זה ללמוד אח"כ לשמה, ובאר, שלא לשמה היינו להתגדל כפירוש התוס' שם, ומצינו שהלומד שלא לשמה שכרו הוא עושר וכבוד. א"כ נמצא שהוא מקבל את רצונו. ואחרי שקיבל את רצונו – עושר וכבוד יוכל כבר ללמוד לשמה. (ואף שידוע שתאוות הכבוד והממון הם רק גודלים ככל שאדם מקבל אותם, יש לומר שהתורה שלומד אף שאינה לשמה, מועילה לו לפחות להסתפק בכבוד וממון שקיבל).

והגה"ק **רבי שמעון חירארי** זיע"א בספרו הק' "ישמחו בך" פירש את דברי המשנה באבות (פ"ב משנה כא) "ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך", שלכאורה אינו מובן מה חידש התנא בזה, פשיטא שה' נאמן לשלם שכר? ובאר, שאפילו שעסק אדם בתורה שלא לשמה, וזה בבחינת 'מלאכתך' מלאכה שלו לצרכו, ולא לשם ה', בכל זאת ישלם לו ה' שכרו.

⁵ הובאו דבריו בספר "מילתא חדתא" לכ"ק האדמו"ר הגה"ק רבינו דוד חי אביחצירא שליט"א (ח"א עמ' קעח).

ובזה יש ליישב את קושיית רבינו הקדוש "חתם סופר" זיע"א⁶, שהקשה על המשך המשנה הנז': 'ודע, מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבוא', אמאי נקט צדיקים דוקא, והלא על כל אדם נאמר "היום לעשותם" ודרשו רז"ל 'היום לעשותם' (בעוה"ז), ומחר (בעוה"ב) לקבל שכרם? וכפי האמור הכי יתפרש, ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך, זה מדובר בעושה שלא לשמה כאמור, והוא יקבל שכרו בעוה"ז כרצונו. אבל מתן שכרם של צדיקים העושים לשמה, שמור לעוה"ב שעליו נאמר "עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו".

ה. חיזוק בעניין שכר המצוות בעולם הזה

אף שאמרו רז"ל (קידושין טל ע"ב) ששכר מצוות בהאי עלמא ליכא, מכל מקום פשוט וברור שזה מדובר על עיקר השכר, אבל ישנם הרבה תוצאות טובות של המצוות הנלווים אליהם, שרואים אותם כבר בעולם הזה (מלבד המצוות שעליהם נאמר שאוכל פירותיהן בעולם הזה), וכמו שמוכח בהרבה מאד מקורות.

אמרו רז"ל במסכת מכות (דף כ ע"ב): רבי שמעון בר רבי אומר הרי הוא אומר "רק חזק לבלתי אכול את הדם כי הדם הוא הנפש וגו'", ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו הפורש ממנו מקבל שכר גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן הפורש מהן על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדרות דורותיו עד סוף כל הדורות. משמע מלשון הגמרא שמדובר על שכר בעולם הזה, מזה שאמרה "לו ולדורותיו וכו'".

ויש מעשה נפלא שמביא הרה"ק **חכם מנחם מנשה** זיע"א בספרו הק' "אהבת חיים" (פרשת חיי שרה), ממנו נלמד את שכרו הטוב של העובד ה' העומד בניסיון, כבר בעולם הזה. וזה לשונו: מעשה שהיה בבגדאד בימי הרב בן איש חי זצ"ל, היו שני אנשים שמלאכתם היה לקנות בגדים ודברים ישנים, פעם אחת שמעו שיש

6 הו"ד בס' "מילתא חדתא" הנז', ח"א עמ' רנט.

אצל משפחה אחת מן הגוים לקנות כמה חפצים ישנים, התוועדו ביניהם והלכו יחד כדי לקנות שמה. בהיותם בדרך עברו ע"י קהל מתפללים שהיה חסר להם עשירי למניין עבור קדיש, והנה אחד מהם השיב שהוא אין לו זמן וממהר ללכת למקום המיועד ונפרד מחברו, השני שם בטחוננו בה' ואמר מצוה הבאה לידך אל תחמצנה ונכנס להשלים את המנין, ענה אמנים לקדיש ויצא גם הוא לאותו מקום.

בהגיעו שמה, ראה שחברו כבר קנה את כל החפצים זולת כמה סמרטוטים פחותי ערך, ומרוב שהיו בלויים לא חפץ חברו לקנותם בשום אופן מפני טורח משא. בראותו כך, בכדי שלא ילך בידיים ריקניות קנה את כל הסמרטוטים ונשא אותם על שכמו לביתו. בהיותו ממיינ את הסמרטוטים, מצא בתוכם כר אחד בלוי, פתח את הכר כדי להציל את הנוצות ומצא בתוכם מרגלית אחת. הלך אצל סוחר מרגליות, הסוחר העריך את המרגלית בחמישים זהובים ונתן לו את הסכום במזומן. קרא על עצמו את הפסוק "לא העדיף המרבה והממעט לא החסיר".

בבואו לביתו, אשתו כשמעה שהסוחר נתן עבור המרגלית חמישים זהובים במזומן, התחילה לבלבל את מוח בעלה שילך לערער וייקח אח המרגלית בחזרה. החסיד לא ידע מה לעשות היה בין הפטיש של אשתו ובין הסדן של מצפוננו באמרו מה שעשה עשוי ואינו חפץ לשנות בדיבורו, אבל מרוב הפצרותיה של אשתו החליט לשאול בעצת הרב בן איש חי ע"ה. הרב כששמע את כל המעשה ענה ואמר אתה ענית אמן על חצי קדיש שהם חמשה אמנים וחז"ל אמרו שכר אמן בעוה"ז הוא עשרה זהובים [ראה בב"ק צא ע"ב תוד"ה וחייבון], חמש פעמים עשר הרי נתנו לך חמשים זהובים במזומן בעוה"ז והקרן קיימת לך לעוה"ב.

ה' ברחמיו יזכנו לעבדו כרצונו בקדושה ובשמחה רבה אכי"ר

תולדותיהן של צדיקים

מתולדותיו ואורחות חייו של הרב הקדוש, חסידא ופרישא

רבי יוסף ביטון זיע"א מאשקלון

לרגל הילולתו החלה השבוע יום חמישי י"ג אב
– שלושים ושבע שנים לפטירתו –

לידתו ויחוסו

הצדיק רבי יוסף ביטון זיע"א נולד באדר תרנ"ד בכפר אלערומיאת שבמחוז דרעא בדרום מרוקו, לאביו הצדיק רבי מימון זצ"ל (בן הרה"ק רבי אברהם ביטון זיע"א), ולאמו הצדקת מרת אסתר ע"ה (בתו של הרה"ק רבי יעקב חזן זיע"א ואחות הרה"ק רבי מאיר חזן זיע"א אביו של הגה"צ רבי יצחק חזן זיע"א מח"ס שו"ת יחווה דעת ועוד).

רבותיו

בנערותו יצק מים ע"י רבו המובהק הרה"ק רבי אברהם חזוט זיע"א, וכן למד מפיו סבו הרה"ק רבי יעקב חזן זיע"א ודודו הרה"ק רבי מאיר חזן זיע"א.

ראה עמוד של אש

סיפר תלמידו רבי דוד ביטון זצ"ל מעכו, כי שמע מרבינו, שבערב שבת בבית הכנסת של הכפר אלערומיאת כשהגה"ק רבי יצחק אבטאן זיע"א קרא שיר השירים בהתלהבות, זכה רבינו שהיה אז נער לראות עמוד של אש יורד מן השמים עליו במשך כל הקריאה.

נישואיו

בהגיעו לפרקו נשא את אשתו הצדקת מרת רחל ע"ה בת הגביר הצדיק ורב חסד רבי דוד בן עבו זצ"ל. ובת הצדקת מרת שמחה ע"ה עליה מסופר שהיתה מגישה לפני תלמידי רבינו מידי יום: קערות תמרים עסיסיים ובקבוקי חלב.

העמיד תלמידים הרבה

רוב ימיו (עוד מצעירותו) עסק רבינו בלימוד תורה לתלמידים, הן בעירו אלערומיאט וכן נדד בכפרי הסביבה ללמד תשב"ר, וגם כשעבר לקזבלנקא המשיך להרביץ תורה בתלמידים, כפי שכותב רבה של ירושלים מרן הגה"צ רבינו שלום משאש זיע"א (בהסכמתו ל"קול יוסף"): "הרב הכולל, כל אישורין כולל, יראת ה' היא אוצרו, ירא ה' מרבים, הכרתי אותו במארוקו כשבא לקזבלנקא, מוהר"ר יוסף ז"ל והיה קולו נשמע בלימוד התלמידים ובחידושי תורה ודרשות על הנפטרים, והכל עשה בצניעות גדולה".

סיפר תלמידו רבי אליהו שימול זצ"ל כי רבינו היה בא לבית הוריו בכל לילות החורף ומעיר אותו בשעה שתיים בלילה והיו לומדים עם עוד תלמידים עד השעה חמש וחצי בבוקר.

וכן כותב הגאון הצדיק רבי יוסף שרביט זצוק"ל רבה של אשקלון (שם): "ושמעתי ממגידי אמת, כי בעיר מולדתו בחו"ל היה מרביץ תורה, ובלילות החורף הקרים אחר חצות היה קם בזריזות ממיטתו, ולא חס על בריאותו, ומסתובב על הבתים ומעורר את תלמידיו משנתם, ומקיץ אותם מתרדמתם ללמוד בחשק רב בתורה הקדושה, גמרא עם פירושים, וזוהר הקדוש ובספרי קודש אחרים, לדעת חכמה ומוסר ולהבין אמרי בינה, וזכה להעמיד תלמידי חכמים יראי שמים הגונים וחשובים".

הערכתו של ראב"ד מראכש

סיפר תלמידו רבי אליהו בן שימול זצ"ל, כי כשאביו רבי כליפא שימול זצ"ל ביקר בעיר מראכש, פגש את הגה"ק הראב"ד רבי משה זריהן זיע"א, ואמר לו הרב, יש בידי מכתב של חכם מהכפר שלכם כשכוונתו לרבינו, ובנוכחותו נשק למכתב לבטא את הערכתו הגדולה לכותבו ואמר: 'כזה חכם יקר יש במקומכם...'

אור צדיקים ישמח

מקיים את התורה מעוני

כשעול הפרנסה החל לרבוץ על כתפיו, תקופה מסויימת נתמך ע"י אחיו רבי ישעיה זצ"ל, וכן נעזר משכר מזערי שקיבל מהקהל, אך הסתפק במועט, ובלבד להמשיך בעבודת ה' ובלמוד התורה וללמד תלמידים. לימים בשל קשיי פרנסה הרחיק נדוד עד לתוניסיה ואלג'יריה. וכן פנה במכתבים לנדיבי עם לבא לעזרתו.

כשהתגורר באשקלון, תקופה מסויימת לא שילם ארונונה ושלחו נציג מבית המשפט לבדוק מה ניתן לעקל מדירתו, כשהגיע הנציג הזדעזע למראה עיניו וכתב דו"ח קשה אל העירייה וציין בו: אינכם מתביישים מיהודי זקן שביתו ריקם תעקלו לו את מיטות הסוכנות...

בעיר קזבלנקה

בשלהי שנת תש"ט עבר עם משפחתו להתגורר בעיר קזבלנקה, שם נודע בשערי הקהילה כדרשן מלא חן, וביודעו את התדרדרות הרוחנית שבצבצה בעיר זו, אמר את דבריו לשם שמים ללא פניות זרות ולכך זכה כי דבריו נכנסו בלב השומעים. מסר שיעורי תורה מידי יום בבתי הכנסת "מגן דוד" ו"חברת אליהו". בשבתות דרש בכמה מקומות, בבתי כנסיות ולהבדיל בבתי אבלים.

לא שינה את לבושו

טרם עלייתו ארצה, הציע לו חתנו ללבוש חליפה, אך מדד את החליפה פעם אחת, אמר: לא בחליפה זו אני עולה לארץ, ועד יומו האחרון הקפיד על לבושו המסורתי ג'לביא (גלימה) וסאסיה (טרבוש) ואף נעליים שלבשו אבותינו.

עלייתו לארה"ק

בסיון תשכ"ב עלה לארץ הקודש והתיישב באשקלון, שמחתו הגדולה נמהלה בעצב כאשר ראה בשבת הראשונה כלי רכב נוסעים, עמד בתמיהה ושאל הזו ארץ

אור צדיקים ישמח

ישראל הקדושה...? באשקלון קבע את תפילתו בביה"כ "ישני חברון" עם המרא דאתרא הגאון רבי יוסף שרביט זצוק"ל. ובסוף ימיו התפלל בביה"כ "דוד המלך". מעולם לא עסק בשום מקצוע, תורתו היתה אומנותו. במשך עשר שנים למד מידי יום בחברותא אחרי תפילת שחרית עם הרה"צ רבי שלמה חותא זצוק"ל.

בשנותיו האחרונות, כאשר הראיה כבדה עליו, היה נצמד לחלון כדי לנצל את קרן אור השמש עד כמה שאפשר, ומעיין בספרי הקודש.

תורת "הבן איש חי"

בארץ הק' נתוודע לספרי מרן הבן איש חי זיע"א, דמותו היתה מאד חביבה ונערצת עליו ונקשרה נפשו בתורתו וחכמתו, ומיום הכירו את ספריו לא זו מהם, ספרים אלו היו לרוחו בהיותם מיוסדים על תורת הח"ן. הספיק ללמוד כמה מספריו והם "בן איש חי" "עוד יוסף חי" "בן איש חיל" "אמרי בינה" "חסדי אבות" "נפלאים מעשיך" "תיקוני תפילות" ועוד.

פטירתו

בי"ג אב תשמ"ח השיב רבינו את נשמתו הטהורה ליוצרה, והוא בן צ"ד שנים, ומנוחתו כבוד בבית העלמין באשקלון. הספידוהו הרה"ג: רבי יוסף שרביט, רבי יצחק חזן, רבי חיים דרוקמן, רבי אליהו שימול זצ"ל, ויבל"א רבי יצחק אביטן שליט"א.

שמות תלמידיו

מתלמידיו נמנים הרבנים הגאונים הצדיקים: רבי נסים חזן זצוק"ל (אחיו של הגה"צ רבי יצחק חזן זצוק"ל)⁷, רבי אליהו שימול זצוק"ל מאשקלון, רבי יוסף חזוט זצוק"ל, רבי יעיש בן עבו זצוק"ל מיבנה (גיס רבינו, מח"ס עלי שיח), רבי שלמה חזוט (בנו של

⁷ רבי יצחק חזן כותב בהקדמתו לשו"ת יחווה דעת ח"א על אחיו רבי נסים: וגם שלח אותו [אביו] ללמוד גמרא ודיני שו"ב אצל החכם השלם והכולל החסיד והעניו שא"ב כמוהר"ר יוסף ביטון שליט"א היום הוא תושב אשקלון.

אור צדיקים ישמח

רבו רבי אברהם זיע"א), רבי מאיר ביטון זצוק"ל (בן אחיו ר' ישעיה, מח"ס מים רבים), רבי אברהם ביטון זצוק"ל ואחיו רבי דוד זצוק"ל מעכו, ועוד.

זרעו לברכה

רבינו השאיר אחריו זרע קודש ברך ה': מרת זוהרה בוזגלו ע"ה מטבריא (אשת הצדיק רבי יוסף בוזגלו זצ"ל. נפ' חשון תשפ"ה), רבי שמעון זצ"ל מאשקלון (נפ' ט' אדר ב' תשפ"ב), מרת ימנה תחי' אשקלון, ר' אברהם הי"ו (נשא את אחות הרה"ג בנש"ק רבי יצחק אביטן שליט"א מאשקלון), מרת חנה אבועזיז תחי' מירושלים, רבי אליהו שליט"א ממרכז שפירא.

ספרו "קול יוסף"

מתוך כתביו הרבים שהשאיר אחריו ברכה, יצא לאור הספר "קול יוסף" המכיל חידושים מתוקים על התנ"ך, מדרשי פליאה, אבן עזרא, אגדות הש"ס, דרשות, מליצות, אגרות, כללי דקדוק, פיוטים ובקשות, חידות ועוד. הספר י"ל בהשתדלות בנו היקר רבי אליהו שליט"א.

זכות הצדיק תגן עלינו ועל כל ישראל אחינו אבי"ר

(נערך ע"פ ההקדמות לספרו "קול יוסף" ועוד)

קריאת קודש!

זקוקים לעזרת ציבור הקוראים

כדי להגדיל את תפוצת הגיליון ולפארו

לזיכוי הרבים

זכות הצדיקים תעמוד לכם לכל הברכות

כל תרומה תתקבל בברכה

טל' 053.315.49.88